

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของการรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีต่อการเปลี่ยนทัศนคติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร" นี้ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

เพื่อศึกษาว่า ลักษณะทางประชากร อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับ ระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการพยากรณ์หรือการทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร

และเพื่อศึกษาว่า การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้รับรู้ผลการสำรวจประชามติดังกล่าวนี้ จะทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเปลี่ยนทัศนคติของตนในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือไม่

สำหรับวิธีการวิจัย มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ประกอบกับการวิจัยเชิงสำรวจ ในการวิจัยเชิงเอกสาร ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ จาก ตำรา หนังสือ เอกสาร เอกสารการวิจัย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม และใช้ในการเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อลงสรุปผลการวิจัย ส่วนในการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนของประชากรศึกษา โดยประชากรศึกษาในการวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนประชากรมีจำนวนทั้งสิ้น 500 ตัวอย่าง

การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยในการวิเคราะห์ทางสถิติ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS\PC+ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติหลายอย่างประกอบกัน เช่น จำแนกความถี่ด้วยค่าร้อยละ หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าไคสแควร์ (Chi-Square) ค่านัยสำคัญ (Significance Value) ค่าแกมมา (Gamma)

สรุปผลการวิจัย

จากผลที่ได้จากการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย หรือตาม สมมติฐานการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะทางประชากร กับ ระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ

ผลการวิจัย พบว่า

1.1 ลักษณะทางประชากร อันได้แก่ เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ แต่อย่างใด

1.2 ลักษณะทางประชากร อันได้แก่ อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ แต่อย่างใด

1.3 ลักษณะทางประชากร อันได้แก่ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ ยกเว้น ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติในประเด็น ระดับความเชื่อถือ ซึ่งจากการทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติพบว่าระดับการศึกษาไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับความเชื่อถือ

1.4 ลักษณะทางประชากร อันได้แก่ อาชีพ มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ ยกเว้นความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติในประเด็น ระดับความสนใจ และในประเด็นระดับความเชื่อถือ ซึ่งจากการทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติพบว่าอาชีพไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับความสนใจ และระดับความเชื่อถือ

โดยสรุป อาจกล่าวได้ว่า ลักษณะทางประชากร อันได้แก่ เพศ และอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ ลักษณะทางประชากร อันได้แก่ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ลักษณะทางประชากร อันได้แก่ อาชีพ มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ ผู้ที่มีอาชีพต่าง ๆ จะมีระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติแตกต่างกันไปตามกลุ่มอาชีพ โดยผู้ที่มีอาชีพรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นกลุ่มอาชีพที่มีความถี่ในการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ (รับรู้ผลการสำรวจประชามติหลายครั้ง) และมีความสนใจที่จะรับรู้ผลการสำรวจประชามติสูงที่สุด ผู้มีอาชีพค้าขาย

เป็นกลุ่มอาชีพที่มีความเชื่อต่อผลการสำรวจประชามติสูงที่สุด

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ผลการสำรวจประชามติ กับ การเปลี่ยนทัศนคติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ผลการวิจัย พบว่า การรับรู้ผลการสำรวจประชามติ ไม่มีความสัมพันธ์กับ การเปลี่ยนทัศนคติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่อย่างไร

ในการพิสูจน์ความสัมพันธ์นี้ ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ กับการเปลี่ยนทัศนคติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยเป็นข้อคำถามในส่วนที่ 3 ของแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ (คำถามข้อที่ 16 - 38)

แต่ละข้อคำถามในส่วนนี้ เป็นการถามทัศนคติหรือความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามว่าจะมีทัศนคติหรือความคิดเห็นอย่างไรต่อข้อคำถาม สำหรับในแต่ละข้อคำถามจะเป็นข้อคำถามที่จำลองเอาสถานการณ์ของการรับรู้ผลการสำรวจประชามติกับการเปลี่ยนทัศนคติในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเข้าไว้ด้วยกัน นั่นก็คือ ในแต่ละข้อคำถามจะประกอบด้วย การรับรู้ผลการสำรวจประชามติ ความรู้สึก การตัดสินใจ และการกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออก เป็นกระบวนการ ซึ่งรายละเอียดที่ปรากฏเป็นกระบวนการเหล่านี้ เป็นองค์ประกอบของทัศนคติและการเปลี่ยนทัศนคติ ดังรายละเอียดที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2

อาจอธิบายเพื่อขยายความได้ว่า ในแต่ละข้อคำถามประกอบด้วย จุดเริ่มต้น เริ่มต้นจากการรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการทำนายหรือพยากรณ์ผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ ต่อมาก็คือ หลังจากที่ได้รับรู้ผลการสำรวจประชามติแล้ว ผู้รับรู้มีความรู้สึกอย่างไรต่อผลการสำรวจประชามตินั้น เมื่อเกิดความรู้สึกต่อผลการสำรวจประชามติแล้ว ทำให้ผู้รับรู้ตัดสินใจอย่างไร แสดงออกซึ่งการกระทำหรือพฤติกรรมออกมาอย่างไร ซึ่งการกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกในแต่ละข้อคำถามนั้น จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าผู้รับรู้นั้น เปลี่ยนหรือไม่เปลี่ยนทัศนคติของตน ในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตัวอย่างเช่น ข้อคำถามในข้อที่ 38 ของแบบสอบถาม ได้ถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามไว้ว่า "การทำท่านได้รับรู้ผลการสำรวจประชามติที่เป็นการทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ ทำให้ท่านเปลี่ยนทัศนคติของท่านในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง"

จากตัวอย่างข้อคำถามดังกล่าว หากผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติหรือความคิดเห็นต่อข้อคำถามว่า "เห็นด้วย" หรือ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" นั่นก็เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า เมื่อผู้ตอบ

แบบสอบถามรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่เป็นการทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ แล้ว ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเปลี่ยนทัศนคติของตนเองในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในทางตรงข้ามกัน หากผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อข้อความในข้อนี้ว่า "ไม่เห็นด้วย" หรือ "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" นั่นก็เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่เป็นการทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ แล้ว ไม่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเปลี่ยนทัศนคติของตนเองในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่อย่างใด

จากตัวอย่างที่ได้อธิบายไว้ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า เราสามารถพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ผลการสำรวจประชามติกับการเปลี่ยนทัศนคติในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เป็นเหตุเป็นผลต่อกันหรือไม่ ได้โดยการ ตรวจสอบทัศนคติหรือความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ว่ามีความคิดเห็นหรือมีทัศนคติต่อข้อความดังกล่าวอย่างไร

เช่นเดียวกับกับข้อความที่ได้ยกตัวอย่างมาดังกล่าวข้างต้น ข้อความในข้ออื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน เราสามารถที่จะพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ผลการสำรวจประชามติกับการเปลี่ยนทัศนคติในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ได้โดยการ ตรวจสอบทัศนคติหรือความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ว่ามีความคิดเห็นหรือมีทัศนคติต่อข้อความ ในแต่ละข้อความอย่างไร

นอกจากผู้วิจัยจะได้ทำการตรวจสอบทัศนคติหรือความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อข้อความในแต่ละข้อแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัย มาเปรียบเทียบกับ กรอบความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนทัศนคติที่ว่า การที่บุคคลจะเปลี่ยนทัศนคติไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติในเรื่องใดก็ตาม จะต้องทำให้องค์ประกอบของทัศนคติส่วนใดส่วนหนึ่งเสียไป จึงจะทำให้บุคคลเปลี่ยนทัศนคติของตน ซึ่งองค์ประกอบของทัศนคติ ได้แก่

- องค์ประกอบที่ 1 คือ องค์ประกอบทางการรับรู้
- องค์ประกอบที่ 2 คือ องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้สึก
- องค์ประกอบที่ 3 คือ องค์ประกอบทางการกระทำ

เมื่อเราพิจารณาดังกล่าวถึงหลักสำคัญในการเปลี่ยนทัศนคติดังกล่าว เปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า จากข้อความที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้ตรวจสอบทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องการเปลี่ยนทัศนคติ ดังปรากฏเป็นข้อความ ข้อที่ 16 - 38 นั้น องค์ประกอบของทัศนคติทั้ง 3 ประการดังกล่าว ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่ได้ถูกทำให้ส่วนหนึ่งส่วนใด

ต้องเสียไปจากการรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบทางการรับรู้ องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้สึก หรือองค์ประกอบทางการกระทำ จึงเป็นเรื่องชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของตนในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่อย่างใด

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้พิจารณาข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเปรียบเทียบกับ ทฤษฎีการเปลี่ยนทัศนคติ (ซึ่งได้นำเสนอรายละเอียดไว้ในบทที่ 2) 3 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีการสอดคล้องทางความคิด
2. ทฤษฎีการไม่ลงรอยทางความคิด
3. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การพิจารณาเปรียบเทียบกับทฤษฎีการเปลี่ยนทัศนคติดังกล่าว ผู้วิจัยได้จำลองสถานการณ์ตามรูปแบบทางทฤษฎีสร้างเป็นข้อคำถามขึ้น เพื่อให้ตรวจสอบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของตนตามรูปแบบทางทฤษฎีหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยก็ได้แสดงผลออกมาว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติของตนตามรูปแบบทางทฤษฎีที่อ้างถึงดังกล่าว แต่อย่างใด

จากขั้นตอนและหลักการที่ผู้วิจัยได้ใช้ในการพิจารณาเพื่อสรุปผลการวิจัย ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ผลการสำรวจประชามติ กับการเปลี่ยนทัศนคติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงสามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ว่า ตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นั่นก็คือ การรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ ไม่ได้ทำให้ผู้รับรู้เปลี่ยนทัศนคติของตนในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่อย่างใด

อภิปรายผลการวิจัย

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการอภิปรายผลการวิจัย โดยการนำเสนอจะเป็นการเสนอกรอบแนวคิดที่เกิดจาก การศึกษาข้อมูลที่ได้จาก ผลการวิจัยเชิงสำรวจในการวิจัยนี้ ประกอบกับ ข้อมูลที่ได้จากกรอบแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปเรียบเรียงในเชิงอภิปรายผล

การนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะของการอภิปรายผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัย ออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นการอภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะทางประชากร กับ ระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่เป็นการพยากรณ์หรือทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นการอภิปรายถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะทางประชากร กับ การรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่นับได้ว่าเป็นข่าวสารทางการเมืองประเภทหนึ่ง (และการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ก็เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองประการหนึ่ง)

ในส่วนที่ 1 นี้ ผู้วิจัยได้แยกการนำเสนอ ออกเป็น 2 ประเด็น กล่าวคือ

- 1.1 อภิปรายผลที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจในการวิจัยนี้
- 1.2 อภิปรายสนับสนุนผลที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจ โดยอาศัย แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 เป็นการอภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ผลการสำรวจประชามติ กับ การเปลี่ยนทัศนคติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นการอภิปรายถึงความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง กับ พฤติกรรมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ในส่วนที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้แยกการนำเสนอ ออกเป็น 2 ประเด็นกล่าวคือ

- 2.1 อภิปรายผลที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจในการวิจัยนี้
- 2.2 อภิปรายสนับสนุนผลที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจ โดยอาศัย แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 3 เป็นการอภิปราย โดยอาศัย แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัย ที่มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรม หรือการตัดสินใจ ในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ส่วนที่ 1 อภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะทางประชากร กับ ระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ

- 1.1 อภิปรายผลที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจในการวิจัยนี้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงสำรวจ โดยอาศัยเครื่องมือวิจัยซึ่งได้แก่ แบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นในการวิจัยนี้ และผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจ

สามารถอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะทางประชากร กับ ระดับ การรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่เป็นการพยากรณ์หรือทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

ลักษณะทางประชากร อันได้แก่ เพศ และอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับ ระดับการรับรู้ ผลการสำรวจประชามติ (รายละเอียดปรากฏอยู่ในผลการวิจัย ในบทที่ 4 ของการวิจัยนี้)

ลักษณะทางประชากร อันได้แก่ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับ ระดับการรับรู้ ผลการสำรวจประชามติ โดย ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ สูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และ ผู้ที่มีอาชีพต่าง ๆ จะมีระดับการรับรู้ผลการสำรวจ ประชามติแตกต่างกันไปตามกลุ่มอาชีพ โดย ผู้ที่มีอาชีพรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็น กลุ่มอาชีพที่มีความถี่ในการรับรู้ผลการสำรวจประชามติและมีความสนใจที่จะรับรู้ผลการสำรวจ ประชามติสูงสุด ผู้ที่มีอาชีพค้าขายเป็นกลุ่มอาชีพที่มีความถี่ต่อผลการสำรวจประชามติสูง ที่สุด (รายละเอียดปรากฏอยู่ในผลการวิจัย ในบทที่ 4 ของการวิจัยนี้)

1.2 อภิปรายผลสนับสนุนผลที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจ โดยอาศัย แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะทางประชากร กับ ระดับการรับรู้ผลการ สำรวจประชามตินี้ สามารถอภิปรายผลการวิจัย สนับสนุนผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจ โดยอาศัย แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

1.2.1 Dahl³¹ ได้ทำการศึกษาเรื่องการเมืองมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ของประชาชน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยต่างกัน ตามลักษณะดังต่อไปนี้

ผู้ที่มีรายได้สูง มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำ

ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูง มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า ผู้ที่มีสถานภาพ ทางสังคมต่ำ

ผู้ที่มีการศึกษาสูง มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า ผู้ที่มีการศึกษาต่ำ

ผู้ที่มีอาชีพประกอบธุรกิจการค้าและนักบริหาร มีส่วนร่วมทางการเมืองมาก

³¹Robert A. Dahl, Who Govern ? pp. 170-175.

ผู้ที่อยู่อาศัยในเขตเมือง มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า ผู้ที่อยู่อาศัยในเขต
เสื่อมโทรม

จากการศึกษาของ Dahl ดังกล่าว เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ ผลการวิจัย
เกี่ยวกับลักษณะทางประชากร กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของการรับรู้ข่าวสาร
ทางการเมืองในรูปแบบของการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ จากการวิจัยเชิงสำรวจในการ
วิจัยนี้จะเห็นได้ว่า มีข้อสรุปที่ตรงกัน และเป็นเหตุผลที่สามารถยกมากล่าวอ้างสนับสนุนผลการ
วิจัยได้ คือ ประเด็น ลักษณะทางประชากร อันได้แก่ "ระดับการศึกษา" ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผล
การศึกษามีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ Dahl พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูง มีส่วนร่วมทางการเมือง
มากกว่า ผู้ที่มีการศึกษาต่ำ และจากการวิจัยนี้ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีระดับการรับรู้
ผลการสำรวจประชามติสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในประเด็น
"อาชีพ" Dahl พบว่า ผู้ที่มีอาชีพประกอบธุรกิจการค้าและนักบริหาร มีส่วนร่วมทางการเมือง
มาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในประเด็นนี้ กล่าวคือ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีอาชีพรับราชการ
หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นกลุ่มอาชีพที่มีความถี่ในการรับรู้ผลการสำรวจประชามติและมีความ
สนใจที่จะรับรู้ผลการสำรวจประชามติสูงสุด ผู้ที่มีอาชีพค้าขายเป็นกลุ่มอาชีพที่มีความเชื่อถือต่อ
ผลการสำรวจประชามติสูงสุด

1.2.2 นฤพนธ์ เศรษฐสุวรรณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทการสำรวจ
ประชามติในฐานะข่าวสารการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ.2533" พบว่า

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้การสำรวจประชามติของ
บุคคล บุคคลยิ่งมีระดับการศึกษาสูงขึ้นเท่าใด ยิ่งจะมีระดับการรับรู้การสำรวจประชามติสูงขึ้น
เท่านั้น

อาชีพ มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้การสำรวจประชามติของบุคคลในระดับ
ค่อนข้างสูง ผู้ประกอบอาชีพที่มั่นคง เช่น รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีแนวโน้มที่จะมีการรับรู้การ
สำรวจประชามติมากกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น

จากการศึกษาดังกล่าว เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยที่ได้จากการ
วิจัยนี้ จะเห็นได้ว่า มีข้อสรุปที่สอดคล้องกัน และเป็นเหตุผลที่สามารถยกมากล่าวอ้างสนับสนุน
ผลการวิจัยได้ กล่าวคือ ในประเด็น "ระดับการศึกษา" การวิจัยของ นฤพนธ์ฯ พบว่า ระดับ
การศึกษา มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้การสำรวจประชามติของบุคคล บุคคลยิ่งมีระดับการ

ศึกษาสูงขึ้นเท่าใด ยิ่งจะมีระดับการรับรู้การสำรวจประชามติสูงขึ้นเท่านั้น ส่วนผลการวิจัยนี้พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการพยากรณ์หรือทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ โดยผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในประเด็น "อาชีพ" แล้ว นฤพนธ์ฯ พบว่า อาชีพ มีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้การสำรวจประชามติของบุคคลในระดับค่อนข้างสูง ผู้ประกอบอาชีพที่มั่นคง เช่น รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีแนวโน้มที่จะมีการรับรู้การสำรวจประชามติมากกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น ส่วนผลการวิจัยนี้พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการพยากรณ์หรือทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ โดยผู้ที่มีอาชีพรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นกลุ่มอาชีพที่มีความถี่ในการรับรู้ผลการสำรวจประชามติและมีความสนใจที่จะรับรู้ผลการสำรวจประชามติสูงที่สุด ผู้ที่มีอาชีพค้าขายเป็นกลุ่มอาชีพที่มีความเชื่อถือต่อผลการสำรวจประชามติสูงที่สุด

ส่วนที่ 2 อภิปรายความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ผลการสำรวจประชามติ กับ การเปลี่ยนทัศนคติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

2.1 อภิปรายผลที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจในการวิจัยนี้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงสำรวจ โดยอาศัยเครื่องมือวิจัยซึ่งได้แก่แบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นในการวิจัยนี้ และผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจ สามารถอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ผลการสำรวจประชามติกับการเปลี่ยนทัศนคติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ได้ว่า การรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการพยากรณ์หรือทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับ การเปลี่ยนทัศนคติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นั่นก็คือ การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้มีการจัดทำขึ้นและเผยแพร่ก่อนการเลือกตั้ง ไม่ได้เป็นเหตุทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเปลี่ยนทัศนคติของตน ในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในวันเลือกตั้งจริง แต่อย่างไร (รายละเอียดปรากฏอยู่ใน ผลการวิจัย ในบทที่ 4 ของการวิจัยนี้)

2.2 อภิปรายผลสนับสนุนผลที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจ โดยอาศัย แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 อภิปราชสนับสนุน โดยอาศัย แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนทัศนคติ

2.2.1.1 ทฤษฎีการสอดคล้องทางความคิด³² (Theory of Cognitive Consonance)

ความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีนี้ จะอยู่ในรูปหน่วยของการรู้ 3 หน่วยที่ เรียกว่า รูปแบบ พี-โอ-เอกซ์ ของไฮเดอร์ (Heider's P-O-X model) ใจความสำคัญของทฤษฎีนี้มีอยู่ว่า "ถ้าหน่วยทั้งสามนี้มีความสอดคล้องกัน คนเราก็จะอยู่ในระบบที่สมดุล แต่ถ้าหน่วยทั้งสามไม่สอดคล้องกัน คนเราก็จะอยู่ในระบบที่ไม่สมดุล" ตัวอย่างเช่น ถ้า P ชอบ O และ O ชอบ X ส่วน X ก็ชอบ P ในกรณีเช่นนี้เรียกว่า P, X, O อยู่ในภาวะสมดุล ไม่มีปัญหาในทางทัศนคติที่ต้องปรับปรุงหรือแก้ไข แต่ถ้า P ชอบ O และ O ชอบ X แต่ X ไม่ชอบ P กรณีนี้เรียกว่า อยู่ในภาวะไม่สมดุล มีปัญหาทางทัศนคติที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

เกี่ยวกับทฤษฎีนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีนี้มาใช้ประโยชน์ในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยนี้ ในส่วนที่ 3 ของแบบสอบถาม ซึ่งเป็นส่วนที่สอบถามทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อข้อคำถามเกี่ยวกับการเปลี่ยนทัศนคติ โดยจำลองเอารูปแบบตามทฤษฎีมาใช้

ผู้วิจัยได้จำลองรูปแบบของทฤษฎี สร้างเป็นข้อคำถามในข้อที่ 31 ซึ่งถามว่า "หากผู้จัดทำการสำรวจประชามติเป็นสถาบันที่ท่านมีความเชื่อถือเป็นอย่างมาก ท่านก็จะเชื่อตามผลการสำรวจประชามติที่สถาบันนั้นได้จัดทำขึ้น" จากข้อคำถามดังกล่าว เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของทฤษฎีแล้วจะเห็นได้ว่า เราสามารถพิจารณาแทนค่าได้ดังนี้ P แทนด้วยผู้จัดทำ การสำรวจประชามติ O แทนด้วยผู้ตอบแบบสอบถาม X แทนด้วยผลการสำรวจประชามติ จากผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 82.2) มีทัศนคติต่อข้อคำถามในเชิงไม่เห็นด้วยต่อข้อคำถาม แสดงให้เห็นว่าแม้ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีความเชื่อถือต่อผู้จัดทำการสำรวจประชามติก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะมีความเชื่อตามผลการสำรวจประชามติที่ได้จัดทำขึ้นไปด้วย

³² ถวิล ธาราโกชน์, จิตวิทยาสังคม (กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนส์โตร์, 2532), หน้า 53.

2.2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของทัศนคติ

แนวคิดนี้มีกรอบแนวคิดอยู่ว่า การที่บุคคลจะเปลี่ยนทัศนคติไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติในเรื่องใดก็ตาม จะต้องทำให้องค์ประกอบของทัศนคติส่วนใดส่วนหนึ่งเสียไป จึงจะทำให้บุคคลเปลี่ยนทัศนคติของตน ซึ่งองค์ประกอบของทัศนคติ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 คือ องค์ประกอบทางการรับรู้

องค์ประกอบที่ 2 คือ องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้สึก

องค์ประกอบที่ 3 คือ องค์ประกอบทางการกระทำ

เมื่อเราพิจารณาดังกล่าวถึงองค์ประกอบในการเปลี่ยนทัศนคติดังกล่าว

เปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า จากข้อคำถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้ตรวจสอบทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องการเปลี่ยนทัศนคติ ดังปรากฏเป็นข้อคำถาม ข้อที่ 16 - 38 นั้น องค์ประกอบของทัศนคติทั้ง 3 ประการดังกล่าว ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่ได้ถูกทำให้ส่วนหนึ่งส่วนใดต้องเสียไปจากการรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบทางการรับรู้ องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้สึก หรือองค์ประกอบทางการกระทำ จึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของตนในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่อย่างใด

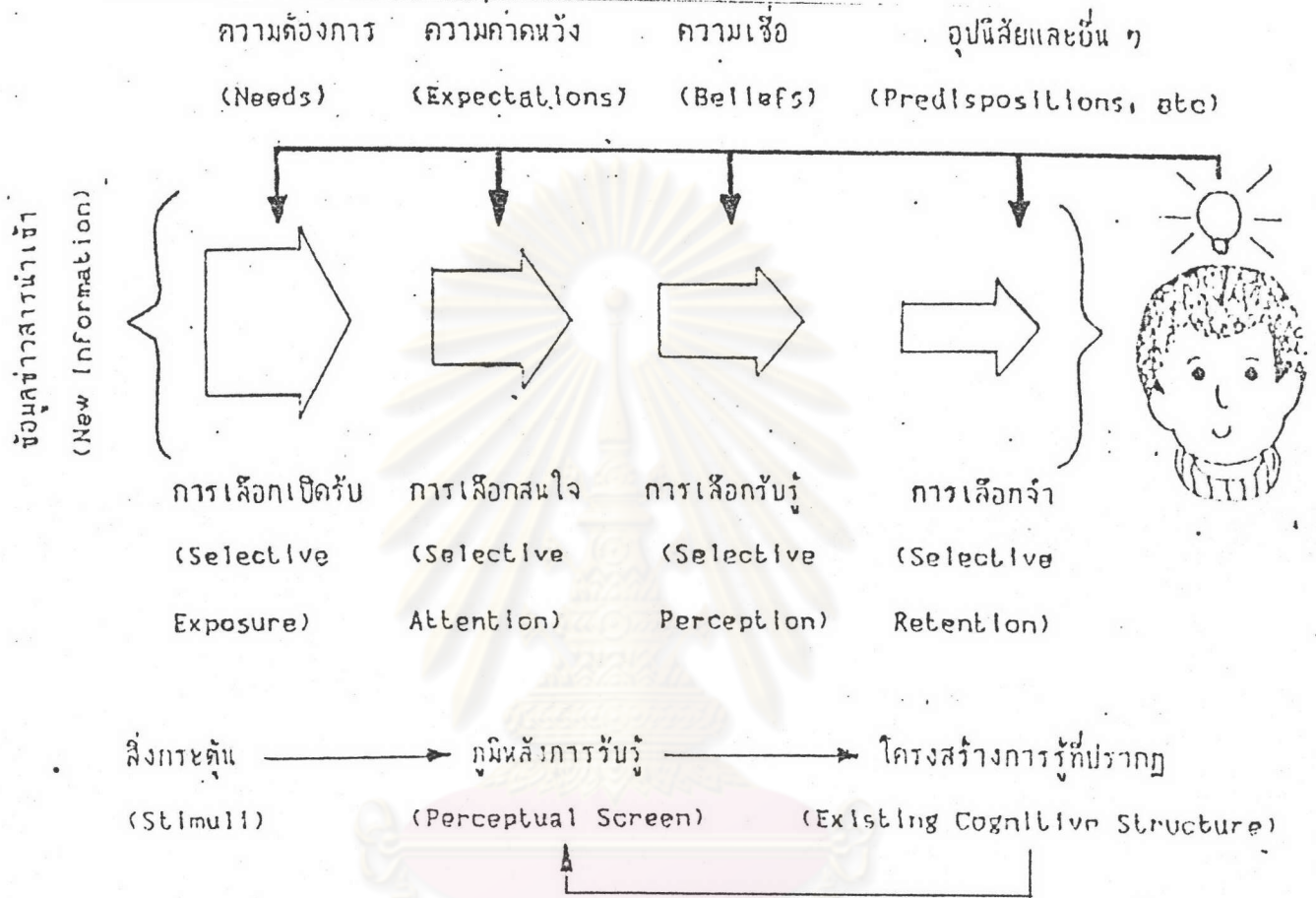
2.2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลข่าวสารกับทัศนคติของบุคคล³³ (กระบวนการกลุ่มเกลา)

แนวคิดนี้อาจแสดงให้เห็นได้จากแผนภาพ ดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³³ นฤพนธ์ เศรษฐสุวรรณ, บทบาทการสำรวจประชามติในฐานะข่าวสารการเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2533 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 32-35.

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลข่าวสารกับทัศนคติของบุคคล

ศูนย์วิทยทรัพยากร

ที่มา : นฤพนธ์ เศรษฐสุวรรณ, บทบาทการสำรวจประชามติในฐานะข่าวสารการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ.2533 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 33.

แผนภาพดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ข่าวสารต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดทัศนคติ ความคิดเห็น ค่านิยม และความเชื่อของบุคคลนั้น มีกระบวนการกลั่นกรองและเลือกสรรตามลำดับ ดังนี้

ขั้นแรก เมื่อข่าวสารซึ่งเป็นสิ่งเร้า ผ่านเข้ามาในระบับรับรู้ ข่าวสารของบุคคล บุคคลผู้รับข่าวสารจะเลือกเปิดรับและเลือกสนใจในข่าวสารนั้น กล่าวคือ

การเลือกเปิดรับและเลือกสนใจข่าวสารนั้น มีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ทศคติเดิมของผู้รับข่าวสาร ภูมิหลังการรับรู้ เป็นต้น เมื่อมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร บุคคลจะพยายามหาความสอดคล้องกันระหว่างความคิดและพฤติกรรมของตน หากความคิดเห็นหรือข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่รับมาใหม่ สอดคล้องกับทศคติหรือภูมิหลังการรับรู้เดิมของตนแล้ว บุคคลก็จะมีแนวโน้มที่จะเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจในข่าวสารข้อมูลนั้น ๆ

ขั้นที่สอง การเลือกรับรู้หรือเลือกตีความ เมื่อบุคคลเลือกเปิดรับและเลือกสนใจข่าวสารแล้ว ข่าวสารดังกล่าวจะถูกตีความตามภูมิหลังของการรับรู้ของบุคคลนั้น

ขั้นที่สาม กระบวนการเลือกจดจำ ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการเลือกสรรข่าวสาร ที่อาจมีอิทธิพลต่อความรู้สึกริณีคิดของบุคคลได้ คือ เมื่อข่าวสารผ่านกระบวนการจากขั้นที่หนึ่งและสองมาแล้ว ผู้รับข่าวสารยังมีโอกาสที่จะปฏิเสธข่าวสารนั้นได้ในขั้นตอนสุดท้ายนี้ การเลือกที่จะรับหรือปฏิเสธข่าวสารจะขึ้นอยู่กับ ความสนใจ ความต้องการ และทศคติของผู้รับข่าวสารที่มีต่อข่าวสารนั้น ๆ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การก่อตัวในโครงสร้างการรับรู้ตามกระบวนการกล่อมเกลாதองการเมืองของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ในเชิงจิตวิทยา เช่น ภูมิหลังการรับรู้ หรืออิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นต้น

จากแนวคิดดังกล่าว เมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบในเรื่องของการรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ แล้ว จะเห็นได้ว่าการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ เป็นเพียงขั้นตอนแรกของกระบวนการในการกล่อมเกลாதองการเมืองเท่านั้น การที่บุคคลจะมีความเชื่อ หรือเห็นด้วย และนำไปสู่การตัดสินใจ อันจะนำไปสู่รูปแบบของพฤติกรรมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น ยังจะต้องผ่านขั้นตอนอื่น ๆ ในขั้นตอนที่สอง และขั้นตอนที่สามของกระบวนการตามแนวคิดดังกล่าวอีก มิใช่ว่าเมื่อบุคคลได้รับรู้ผลการสำรวจประชามติแล้ว จะทำให้เกิดการเปลี่ยนทศคติ หรือเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จากการรับรู้ผลการสำรวจประชามติแต่เพียงอย่างเดียว จะต้องมียปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการกล่อมเกลาทองการเมืองอีกหลายปัจจัย เช่น การเลือกเปิดรับ การเลือกสนใจ การเลือกจำ ภูมิหลังการรับรู้ เป็นต้น นั้นก็แสดงว่า การรับรู้ผลการสำรวจประชามติมิได้เป็นตัวแปรต้น หรือปัจจัยโดยตรง ที่จะทำให้บุคคลผู้รับรู้ผลการสำรวจประชามตินั้น เปลี่ยนทศคติของตน หรือกระทั่งเปลี่ยนพฤติกรรมของตน ในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่อย่างใด

ส่วนที่ 3 อภิปราย โดย แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรม หรือการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

นอกจาก แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ประกอบในการอภิปรายผลการวิจัย ในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัย อื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการวิจัยนี้ และสามารถนำมาพิจารณาอภิปรายเป็นส่วนประกอบการวิจัย เพื่อให้การวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังที่ผู้วิจัยจะได้อภิปรายถึงดังต่อไปนี้

3.1 แบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทย 8 ประการจากการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์³⁴ (empirical study)

3.1.1 ผู้ลงคะแนนเสียงส่วนมาก โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกว่าเป็นหน้าที่ของพลเมือง (city duty) หรือพิธีการ (ritual) ในระบอบประชาธิปไตย ยิ่งกว่าการไปด้วยเหตุผลด้านผลัดกันโยบาย หรือด้วยความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficiency) ส่วนกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงซึ่งมีจำนวนน้อยกว่านั้น ก็มีความสำนึกที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

3.1.2 ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ซึ่งเป็นประชาชนส่วนมากของประเทศ ตัดสินใจเลือกลงคะแนนเสียงซ้ำ ส่วนมากมักตัดสินใจว่าจะเลือกเบอร์ใดในวันเลือกตั้ง ทั้งนี้เนื่องจากมีความผูกพันทางการเมืองกับพรรคการเมืองต่ำ มีความเข้าใจในนโยบายทางการเมืองน้อยน้อย ขาดความรู้ข่าวสารทางการเมืองที่เพียงพอ และขาดความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญในทางการเมือง ด้วยเหตุนี้จึงง่ายต่อการถูกชักจูง โดยเฉพาะการชักจูงที่เป็นการติดต่อส่วนบุคคล และการให้สินจ้างรางวัล บุคคลใกล้ชิดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือก ได้แก่ เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู เจ้าหน้าที่ทางราชการ และพระภิกษุที่เคารพนับถือ

³⁴ สรุปรจาก พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, รายงานการวิจัยพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 3 จังหวัดขอนแก่น 18 เมษายน 2526 (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2528), บทที่ 9 และบทคัดย่อ

3.1.3 ในทางตรงกันข้ามกับผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ตัดสินใจเลือกผู้สมัครไว้ก่อนวันลงคะแนนเสียง เลือกตั้งเป็นเวลานาน ส่วนมากมักจะมีความนิยมพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง หรือชอบนโยบายทางการเมืองเฉพาะอย่าง เป็นผู้มีความรู้ทางการเมือง และเปิดรับข่าวสารการเมืองสูง ทำให้สามารถตัดสินใจด้วยตัวเองได้อย่างมั่นใจ และมีเหตุผล "เชิงการเมือง" สันนิษฐานว่าผู้มีอิทธิพลน้อยต่อการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของบุคคลกลุ่มนี้

3.1.4 นอกเหนือจากการตัดสินใจไว้ล่วงหน้าเป็นเวลานานแล้ว ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูง มักจะได้รับความสำคัญในการเลือกตั้งโดยคำนึงถึงพรรคเป็นเกณฑ์ในอัตราสูง ในทางตรงกันข้าม ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ มักจะลงคะแนนเสียงโดยการคำนึงถึงตัวผู้สมัครเป็นเกณฑ์ และมีจำนวนไม่น้อยที่ลงคะแนนเสียงตามคนอื่น ๆ โดยไม่คำนึงถึงเกณฑ์ใด ๆ สภาพดังกล่าวเกิดจากการที่ประชาชนมีความแตกต่างกันในความรู้ข่าวสารทางการเมือง และขาดความผูกพันทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากความนิยมพรรคน้อย และขาดความเข้าใจในความสำคัญขงนโยบายทางการเมือง ส่วนที่เข้าใจก็เห็นว่าตนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองดังกล่าวได้น้อยมาก อีกนัยหนึ่งบุคคลเหล่านี้เห็นว่าการเลือกตั้งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้น้อยมาก

3.1.5 ความนิยมพรรคการเมืองในแต่ละท้องที่ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมาก ผู้ลงคะแนนเสียงยังมีความคุ้นเคยกับพรรคการเมือง หัวหน้าพรรคการเมือง และนโยบายทางการเมืองน้อยมากสาเหตุสำคัญของสภาวะการณ์นี้ น่าจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ยุบเลิกพรรคการเมืองบ่อยครั้งมากเกินไป และความด้วยความสำคัญของการเลือกตั้ง ดังกล่าวในข้อ 3.1.4 ทำให้พรรคการเมืองไม่สามารถจะปลูกฝังความนิยม หรือสร้างความเป็นสถาบันทางการเมืองให้เกิดขึ้นได้ สภาพการณ์เช่นนี้มีผลต่อความสำนึกทางการเมืองของประชาชน และมีผลต่อทัศนคติทางการเมืองในทางลบคอบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพรรคการเมืองของไทยเป็นอย่างมาก

3.1.6 โดยทั่วไปผู้ลงคะแนนเสียงมีความรู้ความสนใจต่อข่าวสารการเมืองไม่มากนัก การมีข่าวสารทางการเมืองและความรู้ทางการเมืองน้อย เป็นสาเหตุสำคัญของการตัดสินใจเลือกลงคะแนนช้า-เร็วแตกต่างกัน มีแบบแผนแห่งการเลือกพรรค-บุคคลที่แตกต่างกัน และมีเหตุผลแห่งการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่แตกต่างกันด้วย

3.1.7 โดยทั่วไปผู้ลงคะแนนเสียงมีทัศนคติค่อนข้างดีต่อนโยบายทาง

เศรษฐกิจ ต่อนโยบายชายแดนของรัฐบาล และสภาพการปฏิบัติงานทั่วไปของรัฐบาล แต่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบทบาทของสมาชิกผู้แทนราษฎร เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ มีทัศนคติทางการเมืองในด้านดังกล่าว ต่ำกว่ากลุ่มผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง อย่างไรก็ตามทัศนคติในด้านต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อแบบแผนของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้เพราะผู้ลงคะแนนเสียงส่วนมากซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมีความตระหนักต่อนโยบายทางการเมืองต่ำ การไปลงคะแนนเสียงจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับทัศนคติทางการเมืองเป็นสำคัญ หากแต่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกสำนึกว่าเป็น "หน้าที่ของพลเมือง" หรือความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่จะต้องไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ด้วยเหตุนี้ แม้ว่าจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ก็เห็นว่าการเลือกตั้งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะขาดเสียไม่ได้

3.1.8 เงินและสิ่งของที่แจกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะมีอิทธิพลต่อผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ หรือ "คนรุ่นเก่า" ค่อนข้างสูง ส่วน "คนรุ่นใหม่" และพวกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงนั้น นอกจากจะไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการแจกเงินและสิ่งของนี้มากแล้ว บางส่วนยังแสดงออกซึ่งการต่อต้านพฤติกรรมดังกล่าวอีกด้วย

ข้อสรุปข้างต้นดังกล่าว ได้จากการวิจัยเชิงประจักษ์ จากการศึกษาเฉพาะกรณีของจังหวัดขอนแก่น เมื่อ พ.ศ. 2526 ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (voting behavior) กรณีอื่น ๆ ของประเทศที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไป กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผลการศึกษาข้างต้นมิใช่การค้นพบอย่างบังเอิญ หากเป็นผลที่ได้รับจากการออกแบบการศึกษาอย่างรัดกุม เป็นระบบ โดยอาศัยทฤษฎีและข้อสรุปจากการศึกษาจำนวนมาก เป็นกรอบความคิดพื้นฐานของการวิจัย

3.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ในเรื่องของปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งปัจจัยทางภูมิหลัง หรือลักษณะทางประชากร ที่มีผลต่อพฤติกรรมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เมื่อแยกพิจารณาแต่ละ

ปัจจัย พอสรุปรายละเอียดได้ดังนี้³⁵ (โปรดตระหนักว่า การพิจารณาแต่ละปัจจัยข้อยันั้น เป็น การดูภาพเพียงเสี้ยวเดียว แต่ที่จริงปัจจัยเหล่านี้ต่างมีความเกี่ยวข้อง ขึ้นต่อกันและกันสูงมาก)

เพศ เพศชายไปลงคะแนนเสียงโดยตัดสินใจได้เร็วกว่าเพศหญิงเล็กน้อย ว่าจะเลือกผู้สมัครคนใด เลือกโดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าบุคคล และในการเลือกพรรคหนึ่ง พรรคใด มักคำนึงถึงนโยบายของพรรคมากกว่าเพศหญิง และมีความเป็นตัวของตัวเองในการ ตัดสินใจเลือกผู้สมัครมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย นอกจากนี้ยังตัดสินใจเลือกผู้หนึ่งผู้ใดได้เร็ว และแน่นอนกว่าเพศหญิงเล็กน้อย

อายุ ผู้ที่มีอายุในวัยกลางคนและวัยหนุ่มสาว มีแนวโน้มเลือกพรรคมากกว่า เลือกตัวบุคคล ส่วนผู้สูงอายุมีแนวโน้มสนใจเลือกตัวบุคคล กลุ่มวัยกลางคนมักจะมีแนวโน้ม เลือกพรรคหนึ่งพรรคใด โดยคำนึงถึงนโยบายของพรรคการเมืองมากกว่าผู้สูงอายุหรือผู้ที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว

การศึกษา ปรากฏว่ามีผลอย่างมากต่อความแตกต่างในพฤติกรรมการออก เสียงเลือกตั้ง คือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกในหน้าที่ของ พลเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ ถูกชักจูงให้ไปลงคะแนนเสียงได้ง่ายกว่าและมีแนวโน้มใน การตัดสินใจว่าจะเลือกใครได้เร็วและแน่นอนกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย ผู้ที่มีการศึกษาสูงมี แนวโน้มที่จะลงคะแนนโดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าตัวบุคคล และให้ความสำคัญในนโยบายของ พรรคมากกว่า

อาชีพ ปรากฏว่าสอดคล้องกับการศึกษา คือ ผู้ที่ประกอบอาชีพที่ต้องใช้การ ศึกษาสูง เช่น ครู อาจารย์ ข้าราชการ และนักธุรกิจ ไปลงคะแนนเสียงโดยสำนึกในหน้าที่ พลเมืองดีเป็นสำคัญ ตัดสินใจเลือกใครได้เร็วกว่าเล็กน้อย มีความสนใจเลือกพรรคการเมือง มากกว่าตัวบุคคล และในการเลือกพรรคหนึ่งพรรคใด มักจะคำนึงถึงนโยบายของพรรคเป็นสำคัญ มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า ส่วนบรรดาผู้ที่ประกอบ

³⁵ สัจจิต บุญบังการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ของคนไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 224-254.

อาชีพเป็นเกษตรกร และกรรมกร ตัดสินใจเลือกโดยคำนึงถึงความสามารถของผู้สมัครที่จะทำประโยชน์ให้กับตนเป็นสำคัญ

ที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง ผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ และในเขตเมือง มีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงด้วยเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีมากกว่าผู้ที่อยู่ในเขตชนบท ให้ความสำคัญแก่พรรคและนโยบายของพรรคมากกว่าตัวผู้สมัคร และตัดสินใจด้วยตัวเองของตัวเองมากกว่าผู้ที่อยู่ในเขตชนบทเล็กน้อย

สรุปแล้วกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมปานกลางขึ้นไป มีการศึกษาสูง อยู่ในช่วงอายุวัยหนุ่มสาวถึงวัยกลางคน และอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงโดยความสำนึกว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี สามารถตัดสินใจล่วงหน้าได้ว่า จะเลือกผู้สมัครคนใด มักจะคำนึงถึงพรรคและนโยบายของพรรคมากกว่าตัวผู้สมัคร ส่วนผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ มีการศึกษาค่ำ และอยู่ในเขตชนบท ในการลงคะแนนเสียงมักจะคำนึงถึงผู้สมัครมากกว่าพรรค และให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้สมัครในการช่วยเหลือสังเคราะห์ท้องถิ่นของตนมากกว่านโยบาย นอกจากนี้ยังมีโอกาสที่จะไปลงคะแนนเสียงด้วยการรบเร้าชักจูงจากผู้อื่น รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐมากกว่าผู้ที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง

3.3 จากรายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2526 ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย³⁶ พบว่า

3.3.1 ประชาชนตัดสินใจลงคะแนนเสียงโดยคำนึงถึงตัวบุคคลมากกว่าพรรคการเมือง

3.3.2 พรรคการเมืองทุกพรรคมีบทบาทน้อยมากในการมีส่วนกระตุ้นให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนใหญ่ประชาชนไปเลือกตั้งเพราะศรัทธาในตัวบุคคล การใช้จ่ายเงินซื้อเสียงของผู้สมัคร ตลอดจนวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ดีและมีประสิทธิภาพสูงของทางราชการมากกว่า

³⁶ กรมการปกครอง, รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2526 (กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, พ.ศ. 2526), หน้า 225-230.

3.3.3 อาชีพมีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยอาชีพเกษตรกรและประมง มีแนวโน้มของการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ ผู้มีอาชีพรับจ้างไม่ค่อยสนใจไปใช้สิทธิ และอาชีพลูกจ้าง พนักงานเอกชน ผู้ประกอบธุรกิจการค้าไปใช้สิทธิมากพอสมควร ซึ่งมากกว่ากลุ่มข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ

3.3.4 ระบบการศึกษายังไม่ผลต่อการที่ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากหรือน้อย

3.3.5 การประชาสัมพันธ์ที่มีผลให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น

3.3.6 เหตุผลของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่จะตอบว่า เพื่อรักษาสิทธิของตนเอง รองลงไปเพื่อส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย สนับสนุนคนที่มีความรับผิดชอบต่อบ้านเมือง ตามลำดับ

3.3.7 การกล่าวว่าประชาชนไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเพราะมองไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง กล่าวคือ ผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่มีเหตุผลในการไปใช้สิทธิเพื่อรักษาสิทธิของตนเอง เพื่อส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพื่อสนับสนุนคนที่มีความรับผิดชอบต่อบ้านเมือง และเพื่อป้องกันบุคคลอื่นไปใช้สิทธิของตนเอง เป็นต้น ซึ่งเหตุผลดังกล่าวเป็นเหตุของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งนั่นเอง

3.3.8 บัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีผลกระทบต่อการทำให้ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยมาก โดยผู้ที่ตั้งใจจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มักจะเป็นผู้ที่ไม่ได้ไปตรวจสอบบัญชีผู้เลือกตั้ง

3.3.9 ประชาชนไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะไม่เห็นด้วยกับแบบวิธีการเลือกตั้งซึ่งใช้แบบแบ่งเขตเรียงเบอร์นั้น ยังไม่ถูกต้อง โดยประชาชนส่วนใหญ่ชอบวิธีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์แต่ก็ยังไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

3.3.10 ประชาชนไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะไม่ศรัทธาในตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง ถ้าผู้สมัครเป็นคนที่ตนรู้จัก มีความศรัทธารักใคร่เชื่อถือ หรือได้สัญญาบางอย่างต่อกันไว้ ก็จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมาก

3.4 ลำฤทธิ ราชสมณะ³⁷ ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีผลการวิจัย สรุปได้เป็นกระบวนการ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผลของการศึกษาปรากฏว่า ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกคนไม่ว่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ต่างก็ได้รับข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งในลักษณะต่าง ๆ แต่อาจจะแตกต่างกันในแหล่งข่าวสาร ที่ได้รับข่าวสารนั้น ๆ และระยะเวลาในการรับข่าวสารนั้น อาจจะช้าเร็ว แตกต่างกันบ้าง โดยทุกคนยอมรับว่าจะต้องมีการลดจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากที่มีอยู่หลายคนให้เหลือเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้หรือเท่าที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักเกณฑ์ และการให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ปรากฏว่าผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ยอมรับว่ามีหลักเกณฑ์ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจำนวนร้อยละ 80 ที่เหลือร้อยละ 20 ไม่ยอมรับว่ามีหลักเกณฑ์ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ปรากฏว่า ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่เป็นเพศชาย อาชีพรับราชการ ระดับการศึกษาและรายได้สูง มีแนวโน้มที่ยอมรับว่ามีหลักเกณฑ์ ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มากกว่าผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในทางตรงกันข้าม หลักเกณฑ์ที่คำนึงถึงส่วนใหญ่จะเป็นคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะหลักเกณฑ์ "มีความรู้" "เชื่อมั่นในความสามารถ" และ "พูดเก่ง" เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและการจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผลการศึกษาปรากฏว่า ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีการสร้างหลักเกณฑ์ ร้อยละ 80 ในขั้นตอนที่สอง ตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผ่านขั้นตอนทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจสุดท้ายที่จะลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง

³⁷ ลำฤทธิ ราชสมณะ, กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า จ-ฉ.

โดยปกติแล้ว ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับการประเมินจากขั้นตอนที่สามแล้ว และเป็นผู้ที่มีน้ำหนักคะแนนรวมซึ่งได้จากผลคูณระหว่างน้ำหนักของหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกตั้งเข้ากับหลักเกณฑ์เหล่านั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีผลรวมน้ำหนักดังกล่าวมาแล้วมีค่าสูงสุด คือผู้สมัครที่จะได้รับการลงคะแนนเสียงให้ตามลำดับเท่าที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้ ผู้ลงคะแนนเสียงที่ผ่านขั้นตอนที่สอง และสาม จะผ่านขั้นตอนทั้งหมด ส่วนผู้ลงคะแนนเสียงอีกร้อยละ 20 ที่ไม่ผ่านขั้นตอนที่สองและสาม ลงคะแนนเสียงในอีกลักษณะหนึ่ง เช่น ลงคะแนนเสียงพอให้แล้วเสร็จไป เป็นต้น

จากที่ได้อภิปรายไว้ทั้งหมดในส่วนอภิปรายผลการวิจัยข้างต้น ทั้งในการอภิปรายผลที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจในการวิจัยนี้ และในการอภิปรายด้วย แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า ในการที่บุคคลจะไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น มีลักษณะเป็นแบบแผน หรือขั้นตอนที่เป็นกระบวนการ ผ่านตามลำดับ ก่อนที่จะถึงขั้นตอนสุดท้ายคือพฤติกรรมที่แสดงออกในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

การรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการพยากรณ์หรือทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ นั้น เป็นเพียงปัจจัยเริ่มต้น ในการที่บุคคลรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ซึ่งหลังจากที่บุคคลรับรู้ข่าวสารทางการเมืองแล้ว จะต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ อีกหลายขั้นตอน กว่า จะมาถึงขั้นตอนสุดท้ายคือพฤติกรรมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง นอกจากนั้น ในกระบวนการตัดสินใจของบุคคล ยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นปัจจัยแทรกซ้อน และปัจจัยโดยตรงที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจของบุคคลอีกหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ปัจจัยภูมิหลังของบุคคล ความต้องการ ความคาดหวัง ความเชื่อ อุปนิสัย การเลือกเปิดรับ การเลือกสนใจ การเลือกรับรู้ การเลือกจำกัดทัศนคติเดิม สิ่งแวดล้อมทางการเมืองต่าง ๆ เป็นต้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า การรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการพยากรณ์หรือเป็นการทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ นั้น เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของบุคคล มิใช่เป็นตัวแปรต้น หรือปัจจัยหลัก ที่จะทำให้บุคคล เปลี่ยนทัศนคติของตน หรือแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากกระบวนการเลือกตั้ง เป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีความสำคัญยิ่ง ในการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย พฤติกรรมต่าง ๆ ในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการเลือกตั้งโดยตรง การให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเปลี่ยนทัศนคติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ก็เป็นการศึกษาในประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในการศึกษาตัวแปรเฉพาะแต่ในเรื่องการรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการพยากรณ์หรือทำนายผลการเลือกตั้ง เท่านั้น โดยมิได้ศึกษาถึงตัวแปรอื่น ที่อาจมีอิทธิพลทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเปลี่ยนทัศนคติของตนในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ ดังนั้นหากมีผู้ให้ความสนใจศึกษาในประเด็นตัวแปรอื่นที่อาจมีอิทธิพลทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเปลี่ยนทัศนคติของตนในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ก็จะเป็นเรื่องที่น่าทำการศึกษาเพิ่มเติมจากการวิจัยนี้เป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนั้น ในเรื่องของประชากรศึกษาในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในเรื่องประชากรศึกษาเฉพาะผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร เท่านั้น หากผู้ที่ให้ความสนใจจะศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือมีลักษณะใกล้เคียงกับการวิจัยนี้ ได้มีการศึกษาโดยขยายขอบเขตการวิจัยให้กว้างขึ้น ก็จะเป็นการวิจัยที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย